

principiis cohareant, neque ex iis tamquam causis deducantur, sed potius aliunde ex bonis auctoribus mutuo sumantur; nil prohibet, libellum multa bona frugis continere, et vicem compendii doctrinae de iure natura iis prestare, qui, levi aliqua tinctura contenti, scientiam solidam non adfectant, quales sunt nimis multi auditores. Optarem tamen exstare aliquid firmitus et efficacius, quod lucidas fecundasque definitiones exhibeat, quod ex rectis principiis conclusiones veluti filo deducat, quod fundamenta actionum exceptionumque natura validarum omnium ordine constituat, quod denique scientiae alumnis certam rationem præbeat prætermissa supplendi, oblataeque quaestiones per se decidendi, determinata quadam via. Hæc enim a scientia absoluta et rite tradita expectari debent. Et tale aliquid potuisset ab incomparabilis Grotii iudicio et doctrina, aut a profundo Hobbi ingenio præstari: nisi illum multa distraxissent; his vero prava constituisset principia, iisque nimis constanter institisset. Meliora etiam, quam vulgo habemus, et pleniora potuisset Feldenus, si ingenium et doctrinam maiore studio in tale opus conferre voluisset. Plurimum etiam referret parallela addi iuris civilis inter homines recepti, præsertim Romani, ipsiusque etiam iuris sacri: ita usus iuris naturæ apud Theologos et Iurisperitos pronior futurus esset, quod nunc magis sermonibus celebratur, quam negotiis adhibetur. Interim vero quia desideratum opus non exstat, et præ aliis Pufendorfianum compendium apud nos vulgo innotuit; hoc saltem e re esse puto, ut quædam lectores auditoresque, in primis circa principia abusibus magis exposita, moneantur: quorum potissima in his summis capitibus consistunt, quod nec finem obiectumque, nec causam efficientem iuris naturæ recte constituisse auctor videatur.

De fine ita diserte pronunciat §. 8. præfationis suæ: finem scientiæ iuris naturæ tantum ambitu huius vitæ includi. Et quoniam obiici posse prævidebat, immortalitatem animæ naturali ratione evinci, ac proinde, quæ hinc consequantur, ad iuris institutæque observationem facientia, ad doctrinam iuris naturali ratione cogniti pertinere; respondet eodem loco, animum quidem hominis ardenti adfectu immortalitati imminere, sui que destructionem vehementer auersari, atque inde apud plerasque gentes inoleuisse persuasionem de animæ a corpore separatæ duratione, et quod tunc bonis bene, malis male sit futurum; eiusmodi tamen circa hæc persuasionem, in qua animus hominis plene ac firmiter adquiescere possit, ex solo Dei verbo hauriri. Hæc auctor. Verum enim vero, licet tam verum esset, quam falsum est, immortalitatis animæ plenam demonstrationem